

31 Octombrie Ora 19
Joi Colegiul Academic

Wolfgang Amadeus Mozart

Requiem

finalizat de Franz Xaver Süssmayr

Corul și Orchestra Filarmonicii de Stat „Transilvania”

Clelia Cafiero *dirijor*

Diana Țugui *soprană*

Cristina Damian *mezzosoprană*

Andrei Fermeșanu *tenor*

Cristian Hodrea *bas-bariton*

Cornel Groza *dirijorul corului*

Wolfgang Amadeus Mo:
(1756-1791)

Requiem în re minor, K. 626
(finalizat de Franz Xaver Süssmayr)

- I. *Introitus- Requiem aeternam*
- II. *Kyrie*
- III. *Sequenz*
 - Dies irae*
 - Tuba mirum*
 - Rex tremendae*
 - Recordare*
 - Confutatis*
 - Lacrymosa*
- IV. *Offertorium*
 - Domine Jesu*
 - Hostias*
- V. *Sanctus*
- VI. *Benedictus*
- VII. *Agnus Dei*
- VIII. *Communio*
 - Lux aeterna*

Orchestra și Corul Filarmonicii de Stat „Transilvania”

Clelia Cafiero *dirijoare*
Diana Țugui *soprană*
Cristina Damian *mezzosoprană*
Andrei Fermeșanu *tenor*
Cristian Hodrea *bas-bariton*

Cornel Groza *dirijorul corului*

[Durată aproximativă: 55 min.]

Wolfgang Amadeus Mozart (1756, Salzburg – 1791, Viena)

Recviemul în re minor, K. 626, este una dintre cele mai fascinante lucrări din istoria muzicii, nu doar datorită frumuseții sale muzicale, ci și din cauza enigmelor care o înconjoară. Marele compozitor Wolfgang Amadeus Mozart a început să lucreze la această creație în ultimele luni ale vieții sale, lăsând-o neterminată. Lucrarea a avut numeroase încercări de revizuire și completare iar în această seară vom asculta varianta finalizată de Franz Xaver Süssmayr¹, cea mai cunoscută și cântată de-a lungul timpului.

Povestea Recviemului începe cu o cerere neobișnuită primită de Mozart în vara anului 1791. Se spune că acesta a fost vizitat de un mesager anonim, care l-a solicitat să compună un Recviem, fără să dezvăluie identitatea celui ce urma să plătească pentru această comandă. Mai târziu s-a aflat că venea din partea contelui Franz von Walsegg, un aristocrat iubitor de muzică, care obișnuia să cumpere lucrări muzicale nesemnate pentru a le prezenta ca fiind ale sale. La acea vreme Mozart nu cunoștea acest detaliu și, din cauza sănătății sale deteriorate, în delirul bolii, a început să creadă că scrie muzica pentru propria înmormântare. Pe măsură ce lucrarea prindea formă, dorința finalizării ei părea să îl acapareze cu totul. Parcă fiecare motiv muzical reflectă o emoție copleșitoare, o combinație între neliniștea în fața necunoscutului și fiorul tăcerii eterne, în care Mozart părea să-și caute împăcarea cu propria efemeritate.

¹ Celelalte versiuni au fost semnate de: Joseph Eybler 1791, Maximilian Stadler la începutul secolului al XIX-lea, Sigismund Neukomm 1819, Franz Beyer 1971, H.C. Robbins Landon 1980, Richard Maunder 1988, Duncan Druce 1991, Robert D. Levin 1993, Simon Andrews 1996.

Requiemul începe cu *Introitus-Requiem aeternam* (*Odihnă veșnică*). Textul este o invocație adresată lui Dumnezeu pentru a aduce odihna veșnică celor decedați. Prezentată în stil contrapunctic baroc, secțiunea este marcată atât de seninătate și pace cât și de accente dramatice, solemne, dând impresia unei căutări a iertării divine și a împăcării sufletului.

*Requiem aeternam dona eis,
Domine,
et lux perpetua luceat eis.
Te decet hymnus Deus, in Sion,
et tibi reddetur votum in
Ierusalem.
Exaudi orationem meam;
ad te omnis caro veniet.
Requiem aeternam dona eis,
Domine,
et lux perpetua luceat eis.*

*Odihnă veșnică dă-le lor, Doamne,
și lumina fără de sfârșit
să strălucească asupra lor.
Ție ți se cuvine imn de laudă,
Dumnezeule, în Sion,
și ție ți se va aduce jertfă în
Ierusalim. Ascultă rugăciunea mea,
căci către tine va veni orice făptură.
Odihnă veșnică dă-le lor, Doamne,
și lumina fără de sfârșit să
strălucească asupra lor.*

Tema este pusă în valoare de armoniile corale, ce se alătură pentru o rugăciune comună, o implorare colectivă pentru iertare și acceptare, o conexiune între pământ și divin, între pierdere și speranță, un simbol muzical al păcii sufletești. Suntem îndemnați să înțelegem că moartea este o experiență universală și că întreaga umanitate împărtășește această nevoie de pace și reconciliere.

În *Kyrie* (*Doamne, ai milă*), Mozart a ales să compună o fugă dublă, o tehnică rară și complexă, ce presupune prezența a două teme principale, fiecare cu propria dezvoltare contrapunctică. Prima este asociată cu textul „Kyrie eleison”, iar a doua temă, „Christe eleison”.

Secțiunea *Kyrie* este adesea percepută de public ca fiind o exprimare colectivă a suferinței. Corul, acompaniat de orchestrația densă, este menit să transporte audiența într-un

moment de reverie lăuntrică, de contemplare a fragilității condiției umane și a nevoii universale de compasiune și iertare. Această combinație de intensitate vocală și armonii grave produce o atmosferă solemnă, în care ascultătorul este invitat să se conecteze la propria spiritualitate.

Textul pentru *Kyrie eleison* (*Doamne, ai milă*) *Christe eleison* (*Hristoase, ai milă*) este scurt și repetitiv, fiind singurul text în limba greacă din slujba latină a Recviemului. În tradiția liturgică, fiecare dintre aceste invocații este repetată de obicei de trei ori, subliniind atât insistența rugăciunii cât și prezența trinității divine.

O parte importantă a Recviemului este *Secvența* (un text care se cântă în liturghie înainte de citirea Evangheliei). Mozart a împărțit această secțiune în *Dies irae*, *Tuba mirum*, *Rex tremendae*, *Recordare*, *Confutatis* și *Lacrymosa*.

În mare parte omofonic, *Dies Irae* este intens cu ritmuri sincopate și pasaje rapide. Cuvintele *Dies Irae* (*Ziua Mâniei*) sunt însoțite de o bătaie de timpan ce parcă evocă tunetul, furia și forța atotputernică. Cuvintele *Quantus tremor est futurus* (*Cât de multă frică va fi*) sunt interpretate printr-o succesiune de trepte ascendente și descendente în vocea de bas, simbolizând frământarea interioară iar *Cuncta stricte discussurus* (*Cercetând totul cu strictețe*) subliniază meticulozitatea cu care totul va fi cântărit în fața divinității, reflectând inevitabilitatea unui bilanț final al vieții.

Dies iræ! dies illa

Solvat sæclum in favilla:

Teste David cum Sibylla!

Quantus tremor est futurus,

Quando iudex est venturus,

Cuncta stricte discussurus!

Ziua mâniei! Ziua aceea

Care va spulbera lumea în cenușă,

Așa cum mărturisesc David și

Sibila. Câtă frică va fi atunci,

Când Judecătorul va veni,

Să cerceteze totul cu asprime.

Tuba mirum (sunetul trompetei Judecății de Apoi) reprezintă chemarea îngerilor și a sufletelor celor morți,

prefigurând scena apocaliptică, greutatea judecății și stările sufletești ale celor care așteaptă verdictul final cu teamă și, în același timp, cu venerație. Secțiunea începe cu un solo de trombon (semnalul Judecății), apoi vocile soliste răspund succesiv, evocând starea de neliniște, ce se acumulează pe măsură ce sufletele se pregătesc să fie aduse în fața Marelui Judecător. Fiecare pasaj vocal adaugă emoție și tensiune, frică și umilință.

*Tuba, mirum spargens sonum
Per sepulchra regionum,
Coget omnes ante thronum.
Mors stupebit, et natura,
Cum resurget creatura,
Iudicanti responsura.
Liber scriptus proferetur,
In quo totum continetur,
Unde mundus iudicetur.
Iudex ergo cum sedebit,
Quidquid latet, apparebit:
Nil inultum remanebit.
Quid sum miser tunc dicturus?
Quem patronum rogaturus,
Cum vix iustus sit securus?*

*Trâmbița răsună falnic
Răspândind sunetul printre morminte
Îi va aduna pe toți înaintea tronului.
Moartea și natura vor fi uimite,
Când omul va învia,
Ca să răspundă Judecătorului.
Cartea vieții va fi adusă,
În care totul este cuprins.
Prin aceasta, lumea își va primi sentința.
Când Judecătorul își va lua locul pe tron
Orice va fi ascuns, va ieși la iveală.
Nimic nu va rămâne nepedepsit.
Ce voi spune atunci, eu, nenorocitul?
Pe cine voi chema în ajutor, dacă până
și cel drept nu va mai fi în siguranță?*

Rex tremendae majestatis (Rege al maiestății înfricoșătoare) face referire la figura copleșitoare a lui Dumnezeu, prezentat ca Judecător suprem al sufletelor în Ziua Marii Dreptăți. Această secțiune evocă frica și supunerea față de puterea absolută, temă centrală în liturgiile de recviem. Sonoritatea densă, subliniind măreția divină prin orchestră și cor, devine copleșitoare implorând mila unui Judecător neînduplecat.

*Rex tremendæ maiestatis,
Qui salvandos salvas gratis,
Salva me, fons pietatis*

*Rege al mării cutremurătoare,
Tu, care îi mântuiești pe cei vrednici,
Salvează-mă, Izvor al îndurării.*

Rugăciunea continua în *Recordare* invocându-l pe Hristos pentru a-și aminti de suferințele și sacrificiul Său și pentru a cere îndurare. Tonul este calm și împăciuitoare, sugerând reverență și supunere în fața divinității.

*Recordare, Iesu pie,
quod sum causa tuæ viæ;
ne me perdas illa die
Quærens me, sedisti lassus:
Redemisti Crucem passus:
Tantus labor non sit cassus.
Iuste iudex ultionis,
Donum fac remissionis
Ante diem rationis.
Ingemisco, tamquam reus:
Culpa rubet vultus meus:
Supplicanti parce, Deus.
Qui Mariam absolvisti,
Et latronem exaudisti,
Mihi quoque spem dedisti.
Preces meæ
non sunt dignæ:
Sed tu bonus fac benigne,
Ne perenni cremer igne.
Inter oves locum præsta,
Et ab hædis me sequestra,
Statuens in parte dextra.*

*Adu-ți aminte, milostive Isuse,
că eu sunt cauza suferințelor
Tale; nu mă pierde
Căutând spre mine, cel căzut
M-ai mântuit
prin pătîmirea Crucii
Să nu fie zadarnică o astfel de
suferință
Judecător drept al răzbunării,
Oferă-mi darul iertării
Înaintea Zilei Judecății.
Oftând, ca cel vinovat,
Fața-mi roșește de păcat:
De cel ce-ți cere, ai milă, o,
Doamne. Tu, care-ai iertat-o pe
Maria. Și pe tâlhar l-ai ascultat.
Și mie speranța mi-ai dat.
Rugile-mi sunt nevrednice,
Dar, tu milostive, fii binevoitor!
Îndură-Te cu blândețe,
Ca-n focul veșnic să nu ard.
Dă-mi loc între cei drepți.*

Mozart accentuează această implorare prin nuanțe calde și blânde, reușind să transmită sentimentul compasiunii divine. Linia vocală clară și blândă simbolizează speranța de reconciliere și ideea că, în ciuda judecății severe, există o șansă de îndurare.

Textul din *Confutatis* redă o imagine vie a separării sufletelor: cei condamnați sunt aruncați în flăcările veșnice, în timp ce sufletele celor care cer iertare speră la mântuire. Mozart folosește un contrast puternic între vocile masculine și feminine, pentru a reda cele două destine opuse ale

sufletelor. Partea începe într-un ton întunecat și amenințător, acompaniat de ritmuri sacadate și accente sonore ce sugerează focul mistuitor al iadului. Orchestrația masivă reflectă disperarea și frica celor osândiți. Prin alternanță antifonică între vocile grave (bas și tenor) și cele înalte (alto și soprană), se generează un efect de dialog care amplifică dramatismul secțiunii. Trecerea la atmosfera calmă sugerează din nou speranța în mila divină, în contrast cu teama de osândă.

<i>Confutatis maledictis,</i>	<i>Când cei blestemați sunt osândiți,</i>
<i>Flammis acribus addictis:</i>	<i>Și-n flăcările veșnice-aruncați,</i>
<i>Voca me cum benedictis.</i>	<i>Cheamă-mă cu cei binecuvântați.</i>
<i>Oro supplex et acclinis,</i>	<i>Mă rog umil, plecat spre Tine,</i>
<i>Cor contritum quasi cinis:</i>	<i>Cu inima zdrobită ca și cenușa</i>
<i>Gere curam mei finis.</i>	<i>Veghează-mi sfârșitul, cu blândețe și milă.</i>

Lacrimosa este una dintre ultimele părți la care Mozart a lucrat înainte de moartea sa prematură; se presupune că a compus această secțiune pe patul de moarte, reușind să scrie doar primele opt măsuri.

Aceste notițe rămân însă emblematiche, pentru încărcătura emoțională aparte; o linie melodică tulburătoare, simplă, sugerând o trecere de la durerea neexprimată, fragilă, la un strigăt colectiv de suferință în rugăciune. Datorită impactului său emoțional, *Lacrimosa* este adesea interpretată ca o secțiune independentă, în diverse contexte culturale, în filme, concerte de comemorare și evenimente religioase, fiind un simbol al doliului, durerii și tristeții, dar și al speranței pentru mântuire.

*Lacrimosa dies illa,
Qua resurget ex favilla
Iudicandus homo reus.
Huic ergo parce, Deus:
Pie Jesu Domine,
Dona eis requiem. Amen.*

*În ziua aceea plină de lacrimi
Cel vinovat se va ridica din
cenușă, pentru a fi judecat.
Cruță-I, Doamne,
Isuse cel milostiv,
Dă-i lui odihnă. Amin.*

Rugăciunea de mijlocire, *Offertorium* este secțiunea dedicată darurilor, prin care se cere iertare și izbăvirea sufletelor, ca ele să fie primite printre cei drekți. În Recviemul lui Mozart acest fragment este împărțit în *Domine Jesu Christe* și *Hostias et preces*.

*Domine Jesu Christe,
Rex gloriæ,
libera animas omnium fidelium
defunctorum
De pœnis inferni
et de profundo lacu.
Libera eas de ore leonis,
ne absorbeat eas tartarus,
ne cadant in obscurum;
sed signifer sanctus Michæl
repræsentet eas
in lucem sanctam, quam olim
Abrahæ promisisti et semini eius.*

*Doamne Isuse Hristoase,
Rege al gloriei,
Mântuiește sufletele tuturor
credincioșilor răposați
De chinurile iadului și
de adâncul prăpastiei.
Eliberează-i din gura leului,
ca iadul să nu îi înghită,
ca ei să nu cadă în întuneric;
ci Sfântul purtător de steag Mihail
să îi ducă în lumina
pe care cândva ai promis-o lui
Avraam și seminției lui.*

Hostias este lent și omofonic, în contrast față de mișcarea precedentă, creând un efect de liniștire. Secțiunea personifică ritualul de comuniune între cei vii și cei plecați. În tradiția catolică, ideea de ofrandă proiectează o punte spirituală între două lumi, cea materială și cea spirituală, iar darurile sunt un simbol al renunțării și sacrificiului pentru mântuirea altora.

*Hostias et preces tibi, Domine,
laudis offerimus;*

*Îți oferim Ție, Doamne,
jertfe și rugăciuni de laudă;*

*tu suscipe pro animabus illis,
quarum hodie memoriam
facimus.*

*Fac eas, Domine, de morte
transire ad vitam.*

*Quam olim Abraham promissisti et
semini eius.*

*primește-le pentru sufletele
acelora pe care astăzi îi
pomenim.*

*Fă-i Doamne, să treacă de la
moarte la viața veșnică,*

*așa cum l-ai promis odinioară
lui Avraam și seminției lui.*

Imnul de laudă și adorare adresat lui Dumnezeu, *Sanctus*, marchează momentul de jubilară. Este un sentiment de transcendență, în care glorificarea divinității pare să îndeparteze frica și să aducă o lumină salvatoare asupra întregii lucrări. Textul evocă puterea absolută, supremația și mântuirea prin Dumnezeu, provocând ascultătorul să-și reamintească de imensitatea divinității.

*Sanctus, Sanctus, Sanctus,
Dominus Deus Sabaoth;
pleni sunt caeli et terra
gloria tua.
Hosanna in excelsis.*

*Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul
Dumnezeu al oștirilor
Plin sunt Cerurile și Pământul
De mărirea Ta.
Slavă întru Cel de Sus.*

Preluat din textul Evangheliilor, *Benedictus* oferă confirmarea milei divine și binecuvântarea finală pentru cei care pășesc în Viața de Apoi. Această secțiune liniștită simbolizează speranța în iertare și primirea sufletelor în pacea eternă, sub protecția divinității. Prin tonul său blând și atmosfera de serenitate, secțiunea aceasta a lucrării aduce un moment de consolare, sugerând că, în fața judecății finale, există o promisiune a compasiunii și a mântuirii. O rugăciune de bucurie pentru pacea sufletului și liniștea eternă ce i-a învăluit pe cei plecați, blândă și echilibrată, cu o nuanță eterică și serenă, asemenea unei binecuvântări divine ce coboară încet asupra tuturor celor care ascultă această muzică.

*Benedictus qui venit
in nomine Domini.
Hosanna in excelsis!*

*Binecuvântat este Cel ce vine
în numele Domnului
Osana întru cel de sus!*

Agnus Dei (Mielul lui Dumnezeu), parte tradițională a ordinariului liturgic al slujbei, se încheie cu cuvintele „dă-le lor odihnă veșnică”, primind astfel o semnificație aparte. Această perspectivă reflectă tema recviemului, transformând rugăciunea inițială din milă și compasiune într-o preaslăvire dedicată liniștii și eliberării sufletelor celor trecuți dincolo.

*Agnus Dei,
qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem*

*Miel al lui Dumnezeu,
ce iei păcatul lumii,
dă-le lor odihna veșnică.*

Lux aeterna este o reluare a mișcării de deschidere *Requiem aeternam*, cu readucerea fugii din *Kyrie*, de data aceasta cu textul *Cum Sanctis tuis in aeternum (Împreună cu Sfinții Tăi, în eternitate)*. În tradiția compozițiilor de recviem, repetarea mișcării de deschidere pentru final, simbolizează ideea unui cerc spiritual, reflectând viziunea creștină conform căreia moartea este doar o trecere și nu un sfârșit. Această întoarcere la temele de început amintește că rugăciunea pentru mântuire continuă chiar și după sfârșitul vieții pământești, iar muzica sugerează că, deși viața este efemeră, speranța într-o pace eternă rămâne vie.

*Lux aeterna luceat eis,
Domine,
Cum sanctis tuis
in aeternum, Quia pius es.
Requiem aeternam
dona eis, Domine; Et lux
perpetua luceat eis, cum
Sanctis tuis in aeternum,
quia pius es*

*Lumină veșnică să-i însoțească,
Doamne,
Împreună cu sfinții Tăi, în veci de veci,
Căci Tu ești milostiv.
Odihnă veșnică dă-le, Doamne;
Și lumina fără sfârșit
să-i însoțească Împreună cu sfinții Tăi,
în veci de veci,
Căci Tu ești milostiv.*

Lucrarea se încheie lăsându-ne cu un simbol puternic al eternității și al alegerii; o cvintă deschisă (pe notele *re* și *la*) ce pare să plutească, într-un final suspendat și ambiguu. Fără o tonalitate clară care să îl ancoreze, acest interval sonor deschide parcă o „ușă” spre un tărâm necunoscut, invitând ascultătorul la o reflecție profundă. Este un moment ce lasă loc fiecăruia să își imagineze propria versiune a eternității, fie în lumină, fie în întuneric; un final în care muzica devine o contemplare asupra Vieții de Apoi și a misterului care ne așteaptă dincolo.

Requiemul lui Mozart, prin noblețea și încărcătura sa emoțională, a devenit nu doar o compoziție funerară, ci și un simbol al comemorării universale. A fost interpretat în contexte diverse, evocând teme de pierdere și reflecție asupra vieții și morții. S-a cântat la înmormântările unor mari personalități care au cerut explicit ca această lucrare să fie interpretată la ceremoniile lor funerare (Frédéric Chopin, Igor Stravinski, Victor Hugo, Albert Einstein, Karlheinz Böhm ș.a). Este un tribut universal adus tuturor celor plecați dintre noi, o rugă ce rezonază dincolo de timp, evocând amintirea și prezența lor în inimile noastre.

Clelia Cafiero *dirijoare*

Dirijoarea napolitană Clelia Cafiero este în prezent Dirijor Principal Invitat la Opéra de Tours, atrăgând pentru prima dată atenția internațională în vara anului 2023, când a debutat la Chorégies d'Orange, unde a condus Orchestre National de Lyon în Opera *Carmen*.

Sezonul 2024/25 marchează mai multe debuturi importante pentru Cafiero, inclusiv la Londra, unde va dirija *La bohème* pentru English National Opera, la Opéra Royal de Wallonie din Liège cu *La Périochole* și o producție a operei *Così fan tutte* pentru Niki Kai Opera Foundation, care va marca debutul său în Japonia. Angajamentele sale simfonice din acest sezon includ concerte cu Orchestra Națională din Lyon și concerte speciale cu Orchestra Națională Irlandeză. De asemenea, concerte simfonice și o producție a operei *Die Zauberflöte* la Tours.

Sezonul 2023/24 a adus-o pe Cafiero la Opéra de Marseille pentru *La Traviata*, la Angers-Nantes Opéra și Opéra de Rennes pentru *Tosca*, la Opéra de Tours pentru *Il Barbiere di Siviglia* și în concert cu Orchestra dell'Accademia della Scala. Cafiero s-a întors la Orange în vara lui 2024 pentru a conduce Orchestre Philharmonique de Nice, într-o reprezentație a operei *Tosca*, cu Aleksandra Kurzak, Roberto Alagna și Bryn Terfel. A debutat la Festivalul Radio France, dirijând Orchestra Națională de Montpellier în *Stabat Mater* de Rossini.

A realizat și două înregistrări, una cu arii de Gluck, Mozart și alți compozitori, cu orchestra Filarmonicii din

Marseille și tenorul Nathan Granner, și cu piese din repertoriul francez și spaniol împreună cu soprana Seren Sáenz la Filarmonica de Stat din Transilvania. În sezoanele anterioare, Cafiero a avut un debut de succes în Canada la Opéra de Quebec cu *Madama Butterfly*, unde a dirijat *Carmen* la Opéra de Marseille și a condus concerte simfonice cu Orchestra Gulbenkian din Lisabona, Orchestra Națională Radio Poloneză din Katowice și Orchestra Națională din Lorraine. Printre angajamentele sale anterioare se numără Festivalul Musiques Interdites din Franța, Festivalul de Muzică Contemporană Lutoslawski și cel de-al 26-lea Festival Beethoven de la Varșovia. De asemenea, a dirijat Cameristi della Scala în turnee în Italia, Republica Cehă și China.

Cafiero și-a început cariera muzicală ca pianistă concertistă, evoluând pe scene prestigioase precum Concertgebouw, Carnegie Hall, Royal Albert Hall și Philharmonie de Paris ș.a. A fost pianist acompaniator la Teatro alla Scala între 2013 și 2019.

Cafiero a studiat pianul și dirijatul la conservatoarele din Napoli și Milano, precum și la Mozarteum din Salzburg. Deține și o diplomă de master în filosofie de la Universitatea din Napoli-Federico II.

Diana Țugui, *soprană*

Soprana Diana Țugui a absolvit Universitatea de Muzică „George Enescu” din București la clasa profesoarei Sanda Sandru. Este o artistă plurivalentă care, pe lângă rolurile din operă în care s-a consacrat, abordează cu mult succes și genul vocal-simfonic, opereta, liedul și chiar musicalul. A colaborat cu toate filarmonicile și teatrele de operă din țară iar în ultimii șaisprezece ani a avut numeroase apariții pe scene

importante ale Europei.

Între anii 2018-2020 a fost colaboratoare invitată a teatrelor de opera Stadttheater Regensburg și Badisches Stadttheater Karlsruhe în Germania.

Este laureata numeroaselor concursuri internaționale dintre care amintim Jaime Aragall, Wilhem Stenhammar, Vox Artis, Elena Teodorini.

În anul 2015 a fost încununată ca *Cea mai bună soprană* la Gala Operelor Naționale iar în 2018 a primit premiul *Lya Hubic* tot pentru cea mai bună soprană.

Repertoriul operistic al Dianei Țugui cuprinde mai bine de treizeci de roluri, printre care Violeta din *Traviata*, Lucia din *Lucia di Lammermoor*, Mimi și Musetta din *La Bohème*, Elvira din *I puritani*, Adina din *L’elisir d’amore* s.a.

În prezent este solistă a Operei Naționale Române din Cluj-Napoca și, în paralel cu activitatea de pe principala scenă lirică a Transilvaniei, își continuă frumoasa carieră vocală de pe scenele europene. Dorința de a transmite mai departe experiența în arta cântului o determină să urmeze și

o carieră universitară, ocupând în acest moment postul de Lector Universitar la catedra de canto a Academiei Naționale de Muzică „Gheorghe Dima” Cluj Napoca.

Cristina Damian, mezzosoprană

Născută la Alba-Iulia, mezzosoprană Cristina Damian și-a început studiile muzicale la Liceul de Muzică și Arte din orașul natal, continuându-le apoi la Academia de Muzică Gheorghe Dima din Cluj-Napoca, la clasa Maestrului Gheorghe Roșu. A debutat în

anul 2001 la Opera Națională Română din Cluj, interpretând rolul Dorabella din opera *Così fan tutte* de Wolfgang Amadeus Mozart. Începând cu același an, a fost angajată a operei mai sus amintite, cântând roluri precum Carmen, Maddalena în *Rigoletto* sau Fenena în *Nabucco* de Giuseppe Verdi, Suzuki în *Madama Butterfly* de Giacomo Puccini, Hanna Glavary în *Die Lustige Witwe* de Franz Lehar.

Din anul 2008 până în anul 2015 a fost solistă a Operei de Stat Hamburg, pe a cărei scenă a avut ocazia să își diversifice repertoriul, abordând atât roluri în opere germane (Komponist în *Ariadne auf Naxos* de Richard Strauss, Octavian în *Rosenkavalier* de Richard Strauss, Waltraute în *Walküre* de Richard Wagner, Brigitta în *Die Tote Stadt* de E. W. Korngold), cât și roluri din repertoriul italian (Rosina în *Il Barbiere di Siviglia* de Gioacchino Rossini,

Maffio Orsini in *Lucrezia Borgia* de Gaetano Donizetti, Maddalena în *Rigoletto* de Giuseppe Verdi, etc.).

În anul 2010 a fost distinsă cu Premiul Operei de Stat din Hamburg *Dr. Wilhelm Oberdörffer Preis, Stiftung zur Förderung der Hamburgischen Staatsoper*, pentru merite deosebite.

Alături de colectivul operei hamburgheze, a interpretat roluri importante în numeroase premiere, a înregistrat CD-uri cu rolurile Waltraute și Zweite Norn, în operele *Walküre*, respectiv *Götterdämmerung* de Richard Wagner sub bagheta dirijoarei Simone Young, precum și un DVD în colaborare cu televiziunea Arte, cu premiera operei *Madama Butterfly* de Giacomo Puccini, rolul Suzuki (Dirijor Alexander Joel).

Din 2015 și-a continuat activitatea ca solistă invitată, colaborând cu teatre de operă precum *Teatro alla Scala*, Milano, *Staatsoper unter den Linden*-Berlin, *Staatsoper Hamburg*, *Opera de Monte Carlo*-Monaco, *Teatro Comunale di Trieste*, *Bayerische Staatsoper*-München, *Orchestra Radio-București*, *Opera Națională Română* Cluj-Napoca, *Filarmonica de Stat Transilvania* Cluj-Napoca, *Filarmonica de Stat* Târgu Mureș.

Pe parcursul carierei a colaborat cu dirijori precum: Zubin Mehta, Daniel Barenboim, Kirill Petrenko, Alfred Eschwé, Stefan Soltész, Daniele Callegari, Sir Lawrence Foster, Cristian Mandeal, Donato Renzetti, ș.a.

În prezent, pe lângă activitatea solistică, mezzosoprana Cristina Damian este Lector Universitar la Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”.

Andrei Fermeșanu, tenor

Andrei Fermeșanu este una dintre vocile importante ale tinerei generații de artiști români, prim-solist al Operei Naționale Române din Iași începând cu anul 2012 și posesorul unui timbru aparte de *tenore di grazia*.

Pregătirea sa profesională include trei licențe (două la Universitatea Națională de Arte „George Enescu” din Iași, în specializările Canto clasic și Muzicologie, iar una la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Specializarea Teologie Pastorală), completate de multiple masterclassuri de perfecționare, conduse de mari personalități ale artei lirice: Vasile Moldoveanu, Marius Vlad Budoiu, Eleonora Enăchescu, David Crescenzi, Vlad Iftinca, Cristian Oroșanu, Tiberiu Soare.

Începând cu 2021 a fost numit Director artistic al Operei din Iași, iar din 2022 a primit funcția onorantă de manager al aceleiași instituții. Repertoriul tenorului Andrei Fermeșanu include roluri principale din opere și lucrări vocal-simfonice precum: *Il barbiere di Siviglia* (Contele Almaviva) – Gioachino Rossini, *L’elisir d’amore* (Nemorino) – Gaetano Donizetti, *Don Pasquale* (Ernesto), Gaetano Donizetti, *Lucia di Lammermoor* (Edgardo) – Gaetano Donizetti, *Don*

Giovanni (Don Ottavio) – Wolfgang Amadeus Mozart, *Les pêcheurs de perles* (Nadir) – Georges Bizet, *Evgheni Oneghin* (Lensky) – Piotr Ilici Ceaikovski, *Rigoletto* (Ducele de Mantova) – Giuseppe Verdi, *Carmina Burana* – Carl Orff, Simfonia a IX-a – Ludvig van Beethoven, Requiem – Wolfgang Amadeus Mozart, Lobgesang – Franz Schubert.

A făcut parte din distribuțiile unor producții de succes precum *Les indes galantes* (2012), *Lucia di Lammermoor* (2014), *Văduva veselă* (2015), *Don Giovanni* (2022), în regia lui Andrei Șerban.

De asemenea, a fost nominalizat în 2014 și 2015 la categoria „cel mai bun solist” și „cel mai bun debut masculin” în cadrul Galei Premiilor Operelor Naționale din România.

Activitatea sa artistică include colaborări constante cu toate teatrele lirice din România, inclusiv prima scenă lirică a țării, Opera Națională București, și participări în stagiunile instituțiilor de profil sau festivaluri europene.

Cristian Hodrea, *bas-bariton*

Bas-baritonul Cristian Hodrea este o prezență remarcabilă și apreciată pe scenele lirice, cu o carieră de succes ce l-a consacrat în fața publicului clujean și nu numai. Se distinge printr-o bogată experiență solistică, fiind un interpret de încredere, cu o profundă înțelegere a stilisticii muzicale și o tehnică vocală impecabilă.

Talentul și profesionalismul său i-au adus recunoaștere pe plan

național și internațional, fiind recompensat cu numeroase premii la concursuri prestigioase. Aceste distincții și rezultatele sale de excepție au facilitat colaborări cu dirijori de renume.

După o activitate îndelungată ca artist liric la Filarmonica de Stat „Transilvania”, Cristian Hodrea a devenit solist al Operei Naționale Române din Cluj-Napoca. În paralel, el ocupă funcția de Conferențiar Universitar la catedra de Canto a Academiei Naționale de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, instituție pe care a absolvit-o la clasa Maestrului Marius Vlad Budoiu.

Repertoriul său include un vast spectru de genuri, de la operă, operetă, musical și lucrări vocal-simfonice de o complexitate aparte. Interpretările sale în zeci de roluri de referință denotă o versatilitate artistică de excepție.

Corul Filarmonicii de Stat Transilvania

Prima atestare a unui concert vocal-simfonic în care a apărut pe afiș tandemul „Corul și Orchestra Filarmonicii de Stat din Cluj” datează din 23 decembrie 1972. În scurt timp, ansamblul coral nou înființat a ajuns la o formă de excepție, cronicile de specialitate catalogându-l drept „un fenomen ieșit din comun”. Repertoriul s-a îmbogățit rapid, acoperind aproape toate lucrările mari ale epocilor Barocului, Clasicismului și Romantismului, incluzând și lucrări ale compozitorilor români.

Maestrului Dorin Pop i se datorează stilul, vocalitatea și metoda de lucru a corului până în zilele noastre, fiind încredințat cu pregătirea acestuia la înființare.

Începând cu anul 1986, conducerea corului a fost încredințată unui alt discipol apreciat de Dorin Pop, Maestrul Cornel Groza. Timp de 38 de ani Maestrul Groza a continuat

să promoveze faima și reputația ansamblului, atât pe plan național, cât și internațional. Mărturie stau zecile de turnee artistice desfășurate în diverse colțuri ale lumii: Germania, Olanda, Franța, Andorra, Grecia, Luxemburg, Belgia, Elveția, Israel, Malaysia, Singapore, Taiwan, Oman, toate fiind încununete de succes răsunător.

Corul a colaborat cu unele dintre cele mai prestigioase orchestre din Europa: Lorraine Philharmonic Orchestra, Tonhalle Orchestra din Zürich, Israel Philharmonic Orchestra, Orchestra Internațională a Italiei, Filarmonica din Haifa, Orchestra Simfonică a Lituaniei, Orchestra Radio Ierusalim, Orchestra de Cameră din Ierusalim etc,

Activitatea discografică adună titluri importante din literatura vocal-sinfonică și de operă: „Ein deutsches Requiem”, „Nanie” și „Schicksalslied” de Brahms, „Requiem” de Mozart, „Damnațiunea lui Faust” de Berlioz, „La Fanciulla del Vest” de Puccini, „Un ballo in maschera” de Verdi, „Psalmus Hungaricus” de Kodály, „Cantata profană” de Bartók, precum și lucrări *a capella*, „Liturghia dogmatică” de Gheorghe Șoima și fragmente pentru coloana sonoră a filmului „Patimile lui Hristos”, regizat de Mel Gibson.

De-a lungul timpului, Corul a colaborat cu renumiți dirijori precum Gary Bertini, Pinchas Steinberg, David Shalon, Hans Peter Flohr, R. Țincoca, E. Renzetti, Liu Jia, J. Wehner, J. Stulen, Shlomo Minz, V. Gergiev, Nicholas McGegan, G. Vashegyi, T. Vásári, T. Wolters, J. P. Penin, Gy. Selmeczi, Misha Katz, Sasha Goetzel, Antonio Alemandi, G. Rabl, Fabio Luisi, Erich Bergel, Cristian Mandeal, Gheorghe Costin, N. Moldoveanu, Ludovic Baci, Horia Andreescu, Camil Marinescu, G. Bebeșelea, Petre Sârcea, Iván Fischer, Noam Zur și S. Accardo.

Oana Bălan-Budoiu

Programele noastre viitoare

8 noiembrie, ora 19, Colegiul Academic
Concert simfonic – dirijor Lawrence Foster

Orchestra Filarmonicii de Stat „Transilvania”

Lawrence Foster *dirijor*
Arabella Steinbacher *vioară*

Wolfgang Amadeus Mozart

Mica serenadă, KV 525

Concertul nr. 5 în La major pentru vioară, KV 219

Simfonia nr. 40 în sol minor, KV 550

15 noiembrie, ora 19, Colegiul Academic
Concert simfonic – dirijor Lawrence Foster

Orchestra Filarmonicii de Stat „Transilvania”

Lawrence Foster *dirijor*

Mari Kodama *pian*

Johann Strauss, fiul

Kaiser-Walzer

Arnold Schönberg

Concertul pentru pian, op. 42

Johannes Brahms

Simfonia nr. 4 în mi minor, op. 98

22 noiembrie, ora 19, Colegiul Academic
Concert simfonic – dirijor Michał Nesterowicz

Orchestra Filarmonicii de Stat „Transilvania”

Michał Nesterowicz *dirijor*

Can Çakmur *pian*

Camille Saint-Saëns

Concertul nr. 5 în Fa major pentru pian, op. 103, *Egipteanul*

Wolfgang Amadeus Mozart

Simfonia nr. 41 în Do major, KV 551, *Jupiter*

29 noiembrie, ora 19, Colegiul Academic
Concert dedicat Zilei Naționale a României

Orchestra Filarmonicii de Stat „Transilvania”

Mihnea Ignat *dirijor*

Mihai Diaconescu *pian*

Bedřich Smetana

Vltava (Moldau)

Nicolae Kirculescu

Moment muzical

George Enescu

Concertul pentru pian

Simfonia de școală nr. 1 în re minor

Partener:

Proiect realizat cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Cluj-Napoca

SPONSOR PRINCIPAL

SPONSORI

PARTENERI

PARTENERI MEDIA

BILETELE SE POT CUMPĂRA DE LA AGENȚIA DE BILETE A FILARMONICII (P-ȚA LUCĂN BLAGA NR 3-3 TEL: 0264-431558)
ÎN URMĂTORUL INTERVAL ORAR: LUNI, MARȚI, MIERCURI, JOI 11:00-16.00, VINERI 11:00-13:00 SAU CU O ORĂ ÎNAINTE DE CONCERT,
DE LA LOCAȚIA ACESTUA. BILETELE SPECTACOLULUI SUNT PUSE ÎN VÂNZARE ȘI ONLINE PE **entertix**.

NE REZERVĂM DREPTUL DE A FACE MODIFICĂRI LEGATE DE PROGRAMUL CONCERTULUI SAU DE ARTIȘTI,
DACĂ SITUAȚIA O ÎMPUNE. MULȚUMIM PENTRU ÎNȚELEGERE!